

แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ
ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

Guidelines for Promotion of Buddhist Art Tourism at Pongsanuknua Temple
Wiangnua Sub-District, Muang District, Lampang Province

กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย¹ และ ปิย สุติสุสดี²

Kittisak Klinmuenwai¹ and Pyha Sudisusadee²

¹สาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

¹Department of Tourism Industry, Faculty of Business Administration, Vongchavalitkul University

²คณะบริหารธุรกิจ สถาบันรัชต์ภาคย์

²Faculty of Business Administration, Rajapark Institute

Email: kittiya_kitty@hotmail.com, kittisak_kli@vu.ac.th

Received March 1, 2022; Revised May 7, 2022; Accepted July 15, 2022

Abstract

This research aimed to study the potential of Buddhist art and to propose ways to promote Buddhist art tourism at Pongsanuknua Temple, Wiangnua Sub-district, Muang District, Lampang Province. The research included a sample of 400 people, using quantitative and qualitative methods. The following tools were used for the study: 1) the questionnaires from tourist attractions visitors and local people; and 2) in-depth interviews with local community leaders. The quantitative data was analyzed by mean and standard deviation analysis. It was found that Pongsanuknua Temple has a potential environment to promote Buddhist tourism and the temple is considered a well-managed tourist attraction. The landscape surrounding area of Pongsanuknua Temple is the prominent point of religions art and history of Pongsanuknua Temple. There is also a unique religious museum at the Pongsanuknua Temple and a unique Buddha image style at Pongsanuknua Temple, which is an identity thing place for tourists to study Buddhist art. Guidelines for Promotion in various facilities, especially in terms of accessibility, should have buses and parking spaces. Signposts point you to tourist attractions and places to exhibit various aspects of Buddhist art within the temple grounds, including shops, souvenirs shops or information books, and there should be guidelines for promoting public relations in all media channels about activities and places of attraction. and participation of

the community in various fields, including the arrangement of local guides or youth guides to guide and promote tourism in Buddhist arts, Pongsanuknua Temple Wiangnua, Sub-District, Muang District, Lampang Province.

Keywords: Guidelines for Promotion; Buddhist Art Tourism; Pongsanuknua Temple

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดัชนีภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ และเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีการสุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวและกลุ่มประชาชนในท้องถิ่น การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้นำชุมชนในท้องถิ่น แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า วัดปงสนุกเหนือ มีสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปและศักยภาพของพื้นที่เหมาะสมต่อการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ โดยมีจุดเด่นในเรื่องของศิลปะทางศาสนาและในเรื่องของประวัติความเป็นมาของวัดปงสนุกเหนือ และมีพิพิธภัณฑ์ทางพุทธศิลป์ที่เป็นเอกลักษณ์ของทางวัดปงสนุกเหนือ มีรูปปั้นของพระพุทธรูปที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นจุดเด่นที่เหมาะสมแก่การให้นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาในเรื่องพุทธศิลป์ แนวทางส่งเสริมควรมีการปรับปรุงและพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเข้าถึงควรมีรถโดยสารประจำทาง จุดจอดรถ ป้ายบอกทางต่าง ๆ ไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดแสดงงานพุทธศิลป์ด้านต่าง ๆ ภายในบริเวณวัด รวมไปถึงร้านค้า สถานที่จำหน่ายของที่ระลึกหรือหนังสือข้อมูลต่าง ๆ และควรมีแนวทางการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ในสื่อทุกช่องทาง ถึงกิจกรรมและสถานที่ของแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือยุวมัคคุเทศก์เพื่อนำชมและเป็นการส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ให้ดีมากยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: แนวทางส่งเสริม; การท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์; วัดปงสนุกเหนือ

บทนำ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมนั้น เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของชนชาติที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิตและเทคโนโลยีการจัดการของผู้คนในสังคมเป็นแหล่งรวมศิลปวิทยาการในสาขาต่าง ๆ ทั้งในด้านโบราณคดี วัฒนธรรม จารีตประเพณี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ฯลฯ ทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด ถือว่ามีคุณค่าและมีบทบาทที่สำคัญยิ่ง เพราะวัดเป็นแหล่งที่เชื่อมโยงเรื่องราวความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและเป็นสถานที่รวบรวมมรดกศิลปวัฒนธรรมและศิลปกรรมอันวิจิตรงดงามเพียบพร้อมด้วยคุณค่าทางศิลปะที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและความเป็นอัจฉริยะของบรรพบุรุษอันเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโยงสายใยของอดีตกับปัจจุบันไม่ให้ขาดออกจากกัน นอกจากนี้วัดบางแห่งยังประกอบด้วยสภาพแวดล้อมทั้งทางภูมิสถาปัตยกรรมและทางธรรมชาติที่สวยงาม วัดจึงถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มี

ความสำคัญทาง ประวัติศาสตร์และมีคุณค่าทางศิลปะที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ (Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports, 2017) จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ตั้งอยู่ในแอ่งที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา มีประวัติศาสตร์เก่าแก่ยาวนาน จังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดที่มีอายุเก่าแก่มากไม่น้อยกว่า 1,300 ปี มีชื่อเรียกขานกันหลายชื่อ ซึ่งปรากฏหลักฐานตามตำนานต่าง ๆ รวม 11 ชื่อ ได้แก่ กุกกุงนคร ลัมภักกับปะนคร ศรีนครชัย นครเวียงคอกวัว เวียงดิน เขลางค์นคร นครลำปางคำเขลางค์อ่าลัมภัก เมืองลคร และเมืองนครลำปาง จากการที่เรียกขานกันว่า “กุกกุงนคร” แปลว่าเมืองไก่ ดังนั้น ตราประจำจังหวัดลำปาง คือ “ไก่ขาว” จังหวัดลำปาง สร้างเมื่อ พ.ศ. 1223 จากหนังสือพงศาวดารโยนกกล่าวว่า “สุพรมฤยาธิ” สร้างเมืองเพื่อให้ เจ้าอนันตยศ โอรสพระนางจามเทวี ครองคู่กับเมืองหริภุญชัย (ลำพูน) ให้ชื่อเมืองว่า “นครเขลางค์” ต่อมาเปลี่ยนเป็น “นครอัมภัก” และเปลี่ยนชื่อเป็น “นครลำปาง” ในภายหลังในสมัยโยนกเชียงแสน นครลำปางเคยตกอยู่ภายใต้อำนาจของขอม เคยเป็นเมืองประเทศราชของพม่าและเมืองเชียงใหม่ ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี “เจ้าทิพย์ช้าง” สามารถขับไล่พวกพม่าออกจากเมืองลำปางได้สำเร็จ จึงได้รับการสถาปนาเป็น “พระยาสุรสีห์ไชยสงคราม” ขึ้นครองนครลำปางในปี พ.ศ. 2279 ในปี พ.ศ.2307 “เจ้าแก้วฟ้า” พระโอรสของเจ้าทิพย์ช้างได้ขึ้นครองนครลำปาง และเป็นต้นตระกูล ณ ลำปาง ณ ลำพูน รวมทั้ง ณ เชียงใหม่ ในเวลาต่อมาและมี “เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต” เป็นผู้ครองนครลำปางองค์สุดท้าย ลำปางได้ประกาศจัดตั้งเป็นจังหวัด ในปี พ.ศ. 2435 (สมัยรัชกาลที่ 5) โดยขึ้นอยู่กับมณฑลพายัพสมัยหนึ่ง (พ.ศ.2443) ต่อมาแยกเป็นมณฑลมหาสารคาม ในปี พ.ศ. 2458 ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีประกาศยกเลิกมณฑลทั่วราชอาณาจักร ลำปางจึงมีฐานะเป็น “จังหวัดลำปาง” ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการอาณาจักรสยาม พ.ศ.2476 (Ongsakul, 2015) จังหวัดลำปาง เป็นแหล่งอารยธรรมล้านนาไทยที่น่าสนใจไม่น้อยไปกว่าจังหวัดใด ๆ ชาวลำปางมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย คงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นของตนเอง วัดวาอารามและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น รถม้าพาหนะคู่มือเมือง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่คงความบริสุทธิ์สวยงาม มีอุทยานแห่งชาติที่มีการจัดการที่ดี และเคยเป็นแหล่งทำไม้ในอดีต และเครื่องปั้นดินเผาที่ทำจากดินขาวขึ้นชื่อจนกลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีเอกลักษณ์ของชาวมและถั่วยตราไก่ที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่นของจังหวัดลำปาง

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวสนใจต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และการเรียนรู้ที่เป็นการเดินทางเพื่อการศึกษาและแสวงหาคูณค่าทางด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม อันนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้อง ทั้งแก่เพื่อนมนุษย์และต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อกันและกัน และที่ผ่านมามีหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด การไหว้พระประจำวันเกิด ประจำปีเกิด เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่สนใจได้เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติของท้องถิ่นนั้น ๆ และจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวแนวดังกล่าว ได้รับความสนใจและการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี วัดปงสนุกหรือวัดปงสนุกเหนือ ตั้งอยู่ในเขต ตำบล เวียงเหนือ อำเภอ เมือง จังหวัด ลำปาง เป็นวัดสำคัญคู่กับจังหวัดลำปาง มาช้านาน สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยที่เจ้าอนันตยศ ราชบุตรของพระนางจามเทวีแห่งหริภุญชัย(ลำพูน) เสด็จมาสร้างเขลางค์นคร (ลำปาง) เมื่อ พ.ศ.1223 หรือ 1,328 ปีก่อน และได้รับรางวัลดี (Award of Merit) ด้านการอนุรักษ์มรดกทางด้านวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ตามโครงการ 2008 Asia-Pacific Heritage Award for Cultural Heritage Conservation จากองค์การ UNESCO (Information and Communication Division, Lamphang Municipality, 2020b) จะเห็นได้ว่าวัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีศักยภาพและมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเฉพาะรูปแบบทางการท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม เนื่องจากวัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียง

เหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่มีความแตกต่างและเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่น่าค้นหา น่าสนใจ จึงมีความเหมาะสมในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จึงได้ทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่วัดปงสนุกเหนือตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปางด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์และการเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวของปี พ.ศ. 2560-2564 การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศในระยะต่อไป จะไม่มุ่งเน้นเฉพาะการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว แต่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากขึ้น ทั้งในเรื่องการเพิ่มระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยว รายได้รวมถึงการพัฒนาในระดับพื้นที่ การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในกลุ่มท่องเที่ยวและระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้นคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชน สังคม วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างให้เกิดความสมดุล เกิดการอนุรักษ์ หวงแหนและเป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้ศึกษาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนืออำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรในชุมชนที่อาศัยอยู่ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 5,697 คนและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ในช่วงปี 2563-2564 จำนวน 9,890 คน รวมกันเป็นจำนวน 15,587 คน (Information and Communication Division, Lamphang Municipality, 2020a)

ขอบเขตด้านพื้นที่ ชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยนี้ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563 ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2564

ทบทวนวรรณกรรม

Leiper (2008) กล่าวว่า การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นระบบเริ่มต้นจากนักท่องเที่ยวมีความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวด้วยเหตุผลและแรงกระตุ้นแตกต่างกันไป จากนั้นจึงเริ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ แล้วจึงตัดสินใจเดินทางจากที่อยู่เดิม โดยอาศัยการคมนาคมรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งไปยังจุดหมายปลายทาง และ ณ จุดหมายปลายทางแห่งนั้นนักท่องเที่ยวก็เกี่ยวข้องประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ Adhikary (1995) ได้กล่าวถึงรูปแบบศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อมาปรับใช้กับการท่องเที่ยวไว้ดังนี้ (1) Skill งานทุกอย่างต้องอาศัยความชำนาญในศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว (2)

Strategy กลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว (3) Structure โครงสร้างในศักยภาพด้านการบริหารจัดการที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยว (4) System ระบบในการจัดการการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบและสามารถรองรับได้ (5) Style รูปแบบในการดำเนินงานที่ต่างกันทางศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งจะได้นำไปสู่การจัดการเพื่อการท่องเที่ยวได้ดีที่สุด รวมไปถึงการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนได้

สรุปได้ว่า การจัดการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึง สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และการกำหนดหรือจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ตามหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจส่งเสริมความภาคภูมิใจในท้องถิ่นเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม และคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นและก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรมและการยอมรับและเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และก่อให้เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่นและเป็นการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

ความหมายการท่องเที่ยวเชิงศาสนา เชิงพุทธศิลป์และวัฒนธรรมศาสนาและวัฒนธรรมมีความเกี่ยวพันเนื่องด้วยศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและวัฒนธรรมบางส่วนมีที่มาจากศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทยและมีอิทธิพลต่อสังคมไทยมาช้านาน แต่ละชุมชนจะมีวัดเป็นศูนย์กลาง วัดจึงเป็นแหล่งรวมศิลปะและความรู้ในแขนงต่างๆ มากมายเช่น จิตรกรรมฝาผนัง ตำรายาสมุนไพรแผนโบราณ เป็นต้น บทบาทของวัดที่สำคัญอีกประการในปัจจุบันคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีสภาพแวดล้อมร่มรื่น สวยงามและเงียบสงบ ทำให้จิตใจรู้สึกผ่อนคลายสร้างความนิยมให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยววัดกันเป็นจำนวนมากจากการศึกษาวิจัยให้ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและเชิงพุทธศิลป์ไว้ ดังนี้ Akkarangoon (2010) ให้คำนิยามไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและเชิงพุทธศิลป์ เป็นการเดินทางโดยมีเหตุผลทางศาสนาเป็นหลัก ถือเป็นปฏิบัติที่มีมาตั้งแต่ยุคแรก ๆ ซึ่งเหตุผลในการเดินทางที่แท้จริงแล้ว อาจไม่มีการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ในปัจจุบันการเดินทางลักษณะนี้จะรวมกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากกิจกรรมทางพุทธศาสนาอยู่ด้วยผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ มักจะมีความเชื่อในการทำกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งอาจรวมถึงการเดินทางไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือประกอบพิธีกรรม และยังให้ความสนใจเข้าชม ความงาม หรือเข้าไปพักผ่อนสงบจิตใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมที่วุ่นวายในปัจจุบันผู้คนนิยมสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจ เช่นเดียวกับ Sukhothai Thammathirat Open University (2011) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนา หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในฐานะเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้น ตั้งแต่สมัยโบราณ และสิ่งที่เป็นมรดกตกทอด มายังคนรุ่นหลัง โดยอาจแบ่งย่อยได้ 2 ประเภท คือ (1) โบราณสถานและโบราณวัตถุ โบราณสถานเป็นอสังหาริมทรัพย์เป็นประโยชน์ ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี ซึ่งมีอายุที่เก่าแก่กว่า 100 ปีขึ้นไปมีลักษณะการก่อสร้างหรือมีหลักฐาน ร่องรอยที่มีที่มาที่สามารถอ้างอิงหรือสืบค้นได้จากประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นๆ ส่วนโบราณวัตถุ เป็นอสังหาริมทรัพย์เป็นของโบราณ ทั้งที่เป็น สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเองหรือเกิดจากธรรมชาติให้มาตั้งแต่อดีตจนถึงยุคปัจจุบันหรือเป็นส่วนหนึ่งของโบราณสถาน ซากสัตว์หรือซากพืช ที่เป็นประโยชน์ต่อศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ที่มีอายุ มีลักษณะหรือมีหลักฐานที่เป็น ประวัติของอสังหาริมทรัพย์และ (2) ศาสนสถาน เป็นสถานที่แสดงถึงลัทธิความเชื่อของมนุษย์ที่มีต่อการกระทำทางศาสนา การประกอบกิจกรรมและพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อเป็นการเชื่อมขมสักการะหรือเพื่อ

ความสงบทางจิตใจ เช่นเดียวกับ Bangkok Art and Culture Center (2011) ให้ความหมายว่าการสร้างสรรค์ศิลปกรรมร่วมสมัยที่นำเอาปรัชญา แนวคิด คำสอนและความเชื่อทางพระพุทธศาสนาสร้างเป็นงานเชิงพุทธศิลป์ จิตรกรรมและงานศิลปะ เพื่อสื่อสารรูปและสัญลักษณ์ด้วยงานศิลปกรรมร่วมสมัย สร้างความซาบซึ้ง ความประทับใจ ในสาระของธรรมะ ธรรมชาติ และวัตถุประสงค์ใหม่ การนำสื่อทางวัตถุมาประกอบกันในงานสร้างสรรค์จิตรกรรม ประติมากรรม สื่อประสม และศิลปะแนวจัดวาง เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์สู่ประเด็นของความเจริญก้าวหน้า ศิลปะ วัฒนธรรม และปรัชญาที่ปรับเปลี่ยน เคลื่อนไหว และให้อิทธิพลในการถ่ายทอดคำสอนในพระพุทธศาสนาให้กับประชาชนที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมสมัยใหม่และให้ตระหนักถึงภูมิปัญญาไทยในการสร้างสรรค์ สร้างวัตถุ สิ่งของและงานศิลปวัฒนธรรมต่างๆ รวมทั้งการพัฒนางานศิลปะร่วมสมัยที่จะกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างศาสนาและประชาชนหลากหลายกลุ่ม โดยเฉพาะผู้มีความรักความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาและมีการประพฤติตนอยู่ในขนบธรรมเนียมมาแต่อดีตกับกลุ่มบุคคลรุ่นใหม่ในสังคมไทย

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ คือ การท่องเที่ยวที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและวัฒนธรรมบางส่วนที่มีมาจากศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย และมีอิทธิพลต่อสังคมไทยมาช้านาน แต่ละชุมชนจะมีวัดเป็นศูนย์กลาง วัดจึงเป็นแหล่งรวมศิลปะและความรู้ในแขนงต่างๆ มากมาย เช่น จิตรกรรมฝาผนัง งานประติมากรรมต่าง ๆ ตำรายาสมุนไพรแผนโบราณ เป็นต้น คำนี้ถึงความยั่งยืนของแนวคิดและศิลปวัตถุทางศาสนาที่สะท้อนความเชื่อของชุมชน สังคม และวัฒนธรรม และมีความสำคัญในฐานะเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้น ตั้งแต่สมัยโบราณ และสิ่งที่เป็นมรดกตกทอด มายังคนรุ่นหลังและยังเป็นการกำหนดทิศทางโดยชุมชน ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางส่งเสริมความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ที่ยังคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นได้เป็นอย่างดี

การส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Tourism Authority of Thailand, 2011) การท่องเที่ยวของไทยได้พัฒนา มาจนถึงจุดหัวเลี้ยวหัวต่อ ประเทศไทยได้ผ่านยุคทองของการท่องเที่ยวเข้าสู่ยุคของการแข่งขันอย่างเข้มข้นในตลาดโลกและ ยุคที่จำนวนนักท่องเที่ยวไทยสูงกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้น แผนพัฒนาและส่งเสริม การท่องเที่ยวในอนาคต จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้การท่องเที่ยวมีมาตรฐานสูงขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อ สวัสดิการของนักท่องเที่ยวไทย และเพื่อรักษาขีดความสามารถของการแข่งขันระหว่างประเทศ ใน ขณะเดียวกัน มาตรฐานที่สูงขึ้น จะสามารถทำให้ประเทศไทยได้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อวันสูงและมีรายได้สุทธิเข้าประเทศเพื่อช่วยจรรโลงการท่องเที่ยวไทยให้ยั่งยืนและเอกลักษณ์ไทยในมาตรฐานสากล ทั้งในด้านแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการและการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสมบูรณ์ การท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานสากล มีองค์ประกอบดังนี้ (1) มีแหล่งท่องเที่ยวที่งดงาม ไม่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมหรือถูกทำลาย (2) คงประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม ดำรงเอกลักษณ์ของไทยไว้ให้สื่อชื่อไปทั่วโลก (3) สิ่งแวดล้อมปลอดภัย (4) มีความปลอดภัยจากอาชญากรรม อุบัติเหตุและโรคภัยไข้เจ็บ (5) มีระบบสาธารณสุขปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกในปริมาณที่เหมาะสม สะดวกและ บริการที่มีคุณภาพ (6) มีการคมนาคมที่ติดต่อถึงกันได้ทุกระบบ (7) มีระบบโทรคมนาคมสาธารณะที่ติดต่อกับทั่วโลกได้ในทุกเมืองท่องเที่ยวหลัก (8) คนไทยมีความพร้อมที่จะให้บริการในมาตรฐานสากลและมีส่วนร่วมอย่างสูงสุดในการได้รับสวัสดิการในมาตรฐานเดียวกัน ตามแนวทางของ Tourism Authority of Thailand (2021) ที่ได้กล่าวว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and Security) และการสร้างความมั่นใจในระบบสาธารณสุขที่เข้มแข็ง ทั้งด้านสุขภาพและสุขอนามัย (Health and Hygiene) รวมทั้งสามารถรับมือกับสถานการณ์โรคระบาดได้ดีและ (2) รักษาสมดุลของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยการท่องเที่ยวอย่าง

รับผิดชอบและเพิ่มการให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals เพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยเติบโตอย่างยั่งยืน ต่อเนื่อง ยาวนาน สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สรุปได้ว่า การส่งเสริมท่องเที่ยวแนวจะไม่ใช่สิ่งจำเป็นพื้นฐานหรือปัจจัย 4 ของการดำรงชีวิตแต่ก็เป็นเรื่องของการพักผ่อนหย่อนใจเป็นนันทนาการ เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาในการเสริมคุณภาพชีวิตเพราะการท่องเที่ยวถือเป็นการผ่อนคลายความเครียดพรอม ๆ กับได้ประสบการณ์ที่แปลกใหม่ได้เห็นความสวยงาม ได้สัมผัสกับวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปจากที่เคยได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และได้สร้างความสัมพันธ์กับคนต่างถิ่นด้วย สำหรับประเทศไทยเรานั้นถือได้ว่ามีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูง เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เขาไปสัมผัสทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศิลปวัฒนธรรม ที่มีคุณค่าทางโบราณคดีและศิลปะ ซึ่งกระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ จากที่ใดกลวามาแล้ว จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีประชากรในการศึกษาคือ ประชากรในชุมชนที่อาศัยอยู่ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 5,697 คนและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ในช่วงปี 2563 จำนวน 9,890 คน รวมกันเป็นจำนวน 15,587 คน (Information and Communication Division, Lamphang Municipality, 2020a) และกำหนดขนาดตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวและประชากรในพื้นที่ โดยมีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ได้ขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) โดยแบ่ง ออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 200 คน 2. ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในท้องถิ่นชุมชนวัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 200 คน และ 3. การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 5 คน

เครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้ารายละเอียดทฤษฎีหลักการ จากตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตและสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของงานวิจัย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พร้อมทั้งมีการหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการหาค่า IOC โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 5 ท่าน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้ที่ 0.86 เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และความชัดเจนของเนื้อหาแล้วนำมาแก้ไขให้ถูกต้อง เหมาะสมตามข้อเสนอแนะก่อนทดลองใช้ และนำมาเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม 2564 เพื่อวิเคราะห์บริบทและศักยภาพการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้

โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยสถิติพรรณนาโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละและใช้แบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปความเรียงโดยนำมาจัดประชุมในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและนำผลมาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมประเมินผลการดำเนินงานและวัดผลตามเป้าหมายและผลการวิเคราะห์ทัศนคติภาพและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์เพื่อการจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ โดยรวมของพื้นที่วัดปงสนุกเหนือ เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่เชิงพุทธศิลป์มีคุณค่าทั้งทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี โบราณวัตถุ งานศิลปกรรมแขนงต่างๆรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน วัดปงสนุกเหนือ เป็นวัดสำคัญคู่กับจังหวัดลำปางมาช้านาน สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยที่เจ้านันทยศ ราชบุตรของพระนางจามเทวีแห่งหริภุญไชย (ลำพูน) เสด็จมาสร้างเขลางค์นคร (ลำปาง) เดิมวัดปงสนุกมีชื่อเรียกถึง 4 ชื่อ ได้แก่ วัดศรีจอมไคล วัดเชิงงุมิ วัดดอนแก้ว วัดพะยาวและในปัจจุบันวัดปงสนุกเหนือได้รับรางวัลดี (Award of Merit) ด้านการอนุรักษ์มรดกทางด้านวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ตามโครงการ 2008 Asia-Pacific Heritage Award for Cultural Heritage Conservation จากองค์การ UNESCO และเป็นวัดที่มีเสาหลักเมืองต้นแรกของเขลางค์นคร หรือจังหวัดลำปาง วัดปงสนุกเหนือมีพระธาตุศรีจอมไคลเป็นศูนย์กลางของวัด และมีวิหารหลังมียอด หรือวิหารพระเจ้าพันองค์ หรือวิหาร 12 ราศี หรือวิหารสะเดาะเคราะห์ ราว พ.ศ.2386 เจ้าหลวงมหาวงศ์ได้ไปฟื้นฟูเมืองพะเยาขึ้นใหม่ ครุบาอินทจักรพระอุษณีย์ของครุบาอาโนชัยธรรมจินตตามูณี ได้นำชาวพะยาว (พะเยา) อพยพกลับ แต่ก็ยังคงเหลืออีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ยอมกลับ ละได้มาตั้งรกรากอยู่กับชาวบ้านปงสนุก บ้านไต่ทางขึ้นซุ้มประตูโขง ที่ถือเป็นสถาปัตยกรรมเก่าแก่ของวัดอีกอย่างหนึ่ง ต่อมา จึงได้มีการแบ่งวัดเป็นวัดปงสนุกด้านเหนือและวัดปงสนุกด้านใต้ เรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2429 ได้มีการบูรณะครั้งใหญ่ โดยเริ่มจากการซ่อมพระเจดีย์สร้างฉัตร ก่อซุ้มประตูโขง วิหารหลังมียอด หรือวิหารพระเจ้าพันองค์ หรือวิหาร 12 ราศี หรือวิหารสะเดาะเคราะห์ เนื่องจากในสมัยก่อนทั้งเจ้านายชั้นสูงและประชาชนทั่วไปเมื่อมีเคราะห์ต่างก็จะพากันมาสะเดาะเคราะห์ ณ วิหารแห่งนี้ทั้งสิ้น ลักษณะเด่นของซุ้มประตูโขง เจดีย์และวิหารพระเจ้าพันองค์ มีความโดดเด่นเนื่องจากพระเจดีย์ มีอายุเก่าแก่เท่า ๆ กับดอยสุเทพ ที่จังหวัดเชียงใหม่ และวิหารพระเจ้าพันองค์เป็นสถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่รวบรวมงานด้านจิตรกรรม สถาปัตยกรรมผสมผสานระหว่างไทย จีน พม่า ซึ่งมีเพียงแห่งเดียวของประเทศกัมพูชาได้ การที่คนในชุมชนได้ร่วมกันบูรณะสิ่งต่างภายในวัด โดยได้ใช้กิจกรรมด้านศาสนาเป็นตัวชูโรง เพื่อให้ได้ทั้งพลังชุมชนและปัจจัยที่ได้มาในการบูรณะ จนส่งผลให้เกิดกระแสการตื่นตัวในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในลำปางขึ้น ในปัจจุบัน “วัดปงสนุกเหนือ” ได้กลายเป็นแหล่งรวมของสิ่งสำคัญหลายอย่างที่ทรงคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม มากมาย อาทิ พระพุทธรูปไม้ เสาหงส์ ซุ้มประตูโขง ภาพพระบฏ เขียนเรื่องพระเวณสันดรบนผ้าและกระดาษสา หีบธรรมโบราณ และธงช้างเผือกขนาดใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งทางวัดได้นำมารวมไว้เป็นพิพิธภัณฑ์ และยังมีเจดีย์วิหารพระนอน วิหารพระเจ้าพันองค์ วิหารโถงทรงจัตุรมุขที่มีรูปแบบงดงาม ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมระหว่าง ลานนาไทย พม่า และจีนที่ยังคงหลงเหลืออยู่เพียงแห่งเดียวของไทย ส่วนจุดเด่นของการได้รับรางวัล ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จากยูเนสโก นั้นเป็นเพราะรูปแบบของการบูรณะของทางวัดด้วย เพราะทางกรมศิลปากร ได้ใช้วัสดุเดิมเกือบ 100% ใน

การซ่อมแซม จะมีการเพิ่มเติมสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ไปบ้างบางส่วนที่ไม่กระทบกับองค์ประกอบหลัก เช่น การใช้ น้ำยากันปลวกอย่างดี การทำชั้นรองกระเบื้อง เพื่อให้ไม่ให้น้ำฝนไหลย้อนกลับและซึมลงมา เป็นต้น ถือได้ว่าการรักษา ของเดิมไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้โครงการอนุรักษ์มรดกทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรมวิหารพระเจ้าพันองค์ วัดปงสนุก ด้านเหนือ ได้รับคัดเลือกจาก 45 โครงการ ใน 13 ประเทศ ให้ได้รับรางวัล Award of Merit จากโครงการ 2008 Asia-Pacific Heritage Award for Cultural Heritage Conservation จากองค์การ UNESCO รางวัลดังกล่าวนับว่าเป็นความ ภูมิใจอย่างยิ่งของชาวลำปางและความภูมิใจของคนไทยทั่วประเทศ ที่จะร่วมกันอนุรักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรมแห่ง นี้ให้อยู่คู่กับประเทศไทยของโบราณสถานแห่งนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปง สนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุก เหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ในการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว (นักท่องเที่ยว)

รายการความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	SD	แปลผล
แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว			
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	3.67	0.48	มาก
2. ด้านความสามารถในการเข้าถึง	3.82	0.32	มาก
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนโดยรอบพื้นที่	3.65	0.42	มาก
4. ด้านความประทับใจในด้านการท่องเที่ยว	3.51	0.55	มาก
5. ด้านคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์	3.59	0.51	มาก
รวม	3.65	0.46	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวในการส่งเสริม ศักยภาพทางการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$, $SD=0.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความสามารถในการเข้าถึง ($\bar{X}=3.82$, $SD=0.32$) รองลงมาด้านแหล่ง ท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.67$, $SD=0.48$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนโดยรอบพื้นที่ ($\bar{X}=3.65$, $SD=0.42$) ด้านคุณค่า ของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ ($\bar{X}=3.59$, $SD=0.51$) และด้านความประทับใจในด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.51$, $SD=0.55$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ในความต้องการในการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว (ประชาชนในท้องถิ่น)

รายการความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	SD	แปลผล
แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว			
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	3.81	0.32	มาก
2. ด้านความสามารถในการเข้าถึง	3.68	0.47	มาก
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนโดยรอบพื้นที่	3.70	0.36	มาก
4. ด้านความประทับใจในด้านการท่องเที่ยว	3.62	0.52	มาก
5. ด้านคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์	3.66	0.42	มาก
รวม	3.69	0.42	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ต่อความต้องการส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$, $SD=0.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.81$, $SD=0.32$) รองลงมาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนโดยรอบพื้นที่ ($\bar{X}=3.70$, $SD=0.36$) ด้านความสามารถในการเข้าถึง ($\bar{X}=3.68$, $SD=0.47$) ด้านคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ ($\bar{X}=3.66$, $SD=0.42$) และด้านความประทับใจในด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.62$, $SD=0.52$) ตามลำดับ

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

ความคิดเห็นเกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว วัดปงสนุกเหนือเป็นสถานที่ประดิษฐานเสาหลักเมืองเสาแรกของเมืองลำปางในยุคแรก ก่อนจะนำไปประดิษฐาน ณ บริเวณศาลากลางปัจจุบัน “วัดปงสนุกเหนือ” ได้กลายเป็นแหล่งรวมของสิ่งสำคัญหลายอย่างที่ทรงคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม มากมาย อาทิ พระพุทธรูปไม้ เสาหงส์ ชุ่มประตู่โขง ภาพพระบฏ เขียนเรื่องพระเวณสันดรบนผ้าและกระดาษสา ทิวธรรมโบราณและธงช้างเผือกขนาดใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งทางวัดได้นำมาจัดรวมไว้เป็นพิพิธภัณฑ์และยังมีวิหารพระเจ้าพันองค์เป็นต้น และการจัดการกับพุทธศิลป์ภายในวัด ทางวัดได้มีการจัดการในเรื่องการลงทะเบียนวัดอุโบสถต่าง ๆ ภายในวัดมีการดูแลรักษาอย่างดีตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางนี้มีการจัดเป็นหมวดหมู่ในการดูแลรักษาและมีการจัดแสดงเพื่อที่จะได้ให้คนภายนอกเข้ามาศึกษาเรียนรู้พุทธศิลป์ต่างภายในวัด เช่น พระพุทธรูปแกะสลักไม้โบราณ ภาพพระบฏ เป็นต้น

ด้านความสามารถในการเข้าถึง การเดินทางเข้าถึงแหล่งพื้นที่ของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนยังมีข้อจำกัดเนื่องจากไม่มีรถประจำทางที่เดินทางเข้ามาในเขตวัดและพื้นที่ชุมชน ควรมีการส่งเสริมในเรื่องของรถโดยสารที่เข้า

มาถึงในบริเวณแหล่งพื้นที่ของชุมชนเพราะวัดตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวเมือง และควรเพิ่มการคมนาคมขนส่งให้มีมากขึ้น เพื่อความสะดวกสบาย และเพิ่มเรื่องของป้ายบอกทางและสถานที่ทำกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความชัดเจน ชุมชนอยากให้มีโครงการให้เด็ก ๆ และเยาวชนมาเป็นมัคคุเทศก์น้อยในช่วงปิดเทอม เพราะช่วงก่อนมีการส่งเสริมและ ขาดการสนับสนุนในระยะยาว เช่น โครงการอบรมมัคคุเทศก์น้อยหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการนำชมจุดสำคัญต่าง ๆ ภายในบริเวณวัดและชุมชนโดยรอบอีกด้วย

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนโดยรอบพื้นที่ เพื่อการรองรับการเดินทางมาเยือนและอยากให้ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยสนับสนุนและดูแลหรือหางบประมาณที่来帮助ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ของวัดและพื้นที่โดยรอบ โดยส่งเสริมในเรื่องของการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ให้วัดเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น การจัดทำป้ายบอกเส้นทางมายังวัด สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น สถานที่จอดรถ ห้องน้ำ ป้ายบอกสถานที่สำคัญต่าง ๆ ภายในวัดและอยากให้มีการดูแลอย่างต่อเนื่องอย่างยั่งยืน และในส่วนของภาครัฐบาล ภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามา เยือน ได้มีการช่วยเหลือจากทางหน่วยงานทางภาครัฐบาลในเรื่องของการจัดรถรางนำเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงระหว่าง ชุมชนใกล้เคียงและมีการประชาสัมพันธ์บ้างแต่ยังไม่มากพอและในส่วนของกาจัดการก็เป็นหน้าที่ประชาชนเองที่มีความสนใจข้อมูลของทางวัดที่เข้ามาจัดการไม่ว่าจะเป็นการทำเว็บไซต์ขึ้นเพื่อที่จะเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดปงสนุกเหนือ

ด้านความประทับใจในด้านการท่องเที่ยว คุณค่าของความประทับใจและการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ทาง วัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวแล้ว เป็นชุมชนที่มีคุณค่าและ เอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นเฉพาะตนและศิลปวัตถุในท้องถิ่นและภายในวัดมีความสำคัญและหาชมได้ยาก ทั้งในด้าน ประวัติศาสตร์ โบราณคดี โบราณวัตถุและงานศิลปกรรมต่าง ๆ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น แต่ด้วยชื่อเสียงของ วัดยังไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควรในวงกว้าง สรุปได้ว่าเกิดจากการประชาสัมพันธ์ในแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว เชิงพุทธศิลป์ของวัดปงสนุกเหนือ เพื่อให้ผู้มาเยือนเห็นความสำคัญ คุณค่าและเกิดการหวงแหนและการอนุรักษ์ต่อไป

ด้านคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือและประชาชนในชุมชนดั้งเดิมโดยรอบมีความ ผูกพันและสืบสานพร้อมทั้งร่วมกันอนุรักษ์ในด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ งานพุทธศิลป์ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิ ปัญญาท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยมีวัดปงสนุกเหนือเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเรื่องราวและองค์ความรู้ใน แขนงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีแหล่งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชนที่อยู่ภายในบริเวณวัดอีกหลายแห่ง แต่ในการสืบสาน และการดำเนินการส่งเสริมยังมีคณะกรรมการวัดที่ยังไม่เข้าใจในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ถึงกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ในยุคสมัยของเทคโนโลยีเข้ามาามีบทบาท ขณะเดียวในเรื่องของการเดินทางมายังวัดป้ายบอกทางมีจำนวนน้อยและ ขาดการสนับสนุนในส่วนของภาครัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ไม่มีความต่อเนื่องในงบประมาณในการพัฒนา จึง ทำให้ไม่เป็นที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวในวงกว้างและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

อภิปรายผล

จากผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง วัดปงสนุกเหนือ พบว่า วัดปงสนุกเหนือมีศักยภาพที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิง

ศาสนา เชิงพุทธศิลป์ และเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่เชิงพุทธศิลป์มีคุณค่าทั้งทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี โบราณวัตถุ งานศิลปกรรมแขนงต่างๆ รวมไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน เพราะว่าภายในวัดมีเจดีย์พระธาตุศรีจอมโกลนและวิหารพระเจ้าพันพันองค์ ถือว่าสถานที่เก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาของสถานที่ รวมไปถึงโบราณวัตถุ พระพุทธรูปไม้แกะสลักโบราณมีอายุกว่า 100 ปี และสะท้อนถึงศิลปะที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของทางวัดรวมถึงสถาปัตยกรรมของทางวัดที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์แบบสกุลช่างลำปางยุคแรกและมีการจัดการขึ้นงานทางพุทธศิลป์ที่ทางวัดให้ความสำคัญเกี่ยวกับพุทธศิลปะ เช่น ภาพพระบฏ ผ้าห่อพระคัมภีร์แบบล้านนาโบราณ พระพุทธรูปไม้แกะสลักสมัยสกุลช่างในยุคลำปางรุ่นแรก โดยจัดเป็นหออาคารต่างๆ ไว้สำหรับแสดงขึ้นงานทางพุทธศิลป์รวมถึงพิพิธภัณฑ์ของทางวัดอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Promjisa (2016) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ของวัดและศาสนสถานที่สำคัญในจังหวัดเชียงรายที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย รูปแบบและกระบวนการการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และพระพุทธศาสนา (2) กลุ่มวัดที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นความเป็นพุทธศิลป์ (3) กลุ่มวัดที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเน้นศรัทธาความเชื่อและประเพณีวัฒนธรรม และ (4) กลุ่มวัดที่เน้นการปฏิบัติธรรมและศาสนกิจ เส้นทางท่องเที่ยวท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ใช้เส้นทางรถยนต์เป็นหลักในการเดินทางแยกได้ 4 เส้นทาง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ชื่อเสียง การโฆษณาแรงจูงใจและแรงกระตุ้นที่ทำให้อยากมาเที่ยว มีราคาถูก สถานที่สวยงามเป็นต้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสนับสนุนข้อค้นพบของ Rittem (2015) ที่พบว่า ศักยภาพและความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งศาสนาประวัติศาสตร์ โบราณคดีของท้องถิ่นที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิมของสังคมไทย ไม่ใช่เพียงการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อทำรายได้ให้กับประเทศหรือท้องถิ่นจำนวนมากเท่านั้น จากความพยายามในการพัฒนาและส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างชาติหรือต่างถิ่นเดินทางเข้ามาใช้บริการมากยิ่งขึ้น เพื่อเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ที่พึงได้จากการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม วิสัยทัศน์การท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นของประเทศไทยจะต้องไม่พึ่งหวังผลประโยชน์จากการเก็บเกี่ยวรายได้มหาศาลเข้าสู่ประเทศเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงสิ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับไปด้วยพร้อมกับการหวงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวท้องถิ่นมีคุณค่าอย่างยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ 2. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่าแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในชุมชน เช่น ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว สถานที่จอดรถรองรับ สถานที่จำหน่ายของที่ระลึกหรือจำหน่ายหนังสือข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญภายในวัดและมีการส่งเสริมในทางการประชาสัมพันธ์ในสื่อทุกช่องทางถึงกิจกรรมและสถานที่ของแหล่งท่องเที่ยวภายในวัดปงสนุกเหนือและพื้นที่ชุมชนโดยรอบและการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือยุวมัคคุเทศก์เพื่อเป็นการส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือให้ดีขึ้น และเมื่อแยกแนวทางการส่งเสริมเป็นรายด้านพบว่า ในด้านแหล่งท่องเที่ยววัดปงสนุกเหนือเป็นแหล่งที่มีคุณค่าทางพุทธศิลป์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โบราณคดี จิตรกรรมงานศิลป์และศาสนาที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นต้องการให้มีการส่งเสริมการสืบสานและการอนุรักษ์ให้มากขึ้น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการและการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความสุขในการเดินทางมาเยือน และเห็นถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่น จิตรกรรมและศาสนาที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ในด้านความสามารถในการเข้าถึง ควรมีการส่งเสริมเรื่องรถโดยสารที่เข้ามาถึงในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น และเพิ่มเรื่องของป้ายบอกทางมายังแหล่ง

ท่องเที่ยวให้มีความชัดเจน ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายของแหล่งท่องเที่ยว ในด้าน สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนพื้นที่โดยรอบ พบว่าในเรื่องของร้านค้าและร้านของฝากยังมีไม่เพียงพอต่อจำนวนของ นักท่องเที่ยวและมีราคาที่ไม่เหมาะสมกับคุณภาพ สถานที่จอดรถที่ยังไม่ชัดเจน ในด้านความประทับใจในการ ท่องเที่ยว มีคุณค่าเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นที่ไม่มีใครเหมือนและการมีพิพิธภัณฑ์แหล่งความรู้ภูมิปัญญาต่าง ๆ ภายในพื้นที่ และมีการส่งเสริมในทางการประชาสัมพันธ์ในสื่อทุกช่องทางถึงกิจกรรมและสถานที่ของแหล่งท่องเที่ยว และแนวส่งเสริมในเรื่องความสวยงาม สะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยวและในด้านคุณค่าของการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ อยากให้มีการอนุรักษ์และสืบสานรักษาศิลปวัตถุและโบราณวัตถุ โบราณสถานไว้ให้นานและ คงทนถาวร พร้อมทั้งให้มีการส่งเสริมในเรื่ององค์ความรู้ที่ได้รับได้ไปประยุกต์ใช้ดำเนินชีวิตและ ส่งเสริมกิจการ ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างชาติหรือต่างถิ่นเดินทางเข้ามาใช้บริการมากยิ่งขึ้น เพื่อเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ที่ พึ่งได้รับจากการท่องเที่ยวอย่างไรก็ดี วิสัยทัศน์การท่องเที่ยวของประเทศไทยจะต้องไม่พึ่งหวังผลประโยชน์จากการ เก็บเกี่ยวรายได้มหาศาลเข้าสู่ประเทศเท่านั้น แต่ยังคงคำนึงถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้รับไปด้วย โดยผลการวิจัย สอดคล้องกับแนวคิดของ Buhdlis (2000) ได้กล่าวองค์ประกอบและศักยภาพของการท่องเที่ยวในการวิเคราะห์ความ ต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนาปัจจัย 6 ประการ (6As) ซึ่งประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะ แหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวอย่างใดอย่างหนึ่งในให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชม สิ่ง ดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวแบ่งได้ 4 ประเภทได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชาติ พันธุ์ และการให้ความบันเทิง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการ พัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจน สามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่อยู่บริเวณใกล้เคียง อีกทั้งต้องมีที่ จอดรถหรือสถานีรถไฟหรือท่าเรือหรือท่าอากาศยานเพื่อให้ธุรกิจขนส่งสามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวยัง แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องมีสิ่ง อำนวยความสะดวกให้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบายและความ ประทับใจ เกิดความรู้สึกปลอดภัย ทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยวในระยะเวลาที่นานขึ้น เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ภัตตาคาร โทรศัพท์ แผนที่ ร้านขายของ เป็นต้น โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) เป็นการ จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปไว้สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกสบาย ซึ่งอาจเป็นการเตรียมการ โดยเจ้าของโรงแรมรีสอร์ท หรือโดยหน่วยงานภาครัฐที่อาจจัดเป็นโปรโมชั่นส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจ ต่อการท่องเที่ยวก็ได้ กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ในระหว่างเดินทาง ท่องเที่ยว โดยมีอยู่หลายรูปแบบ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำได้ตามความถนัดและความสนใจ และการบริการเสริม (Ancillary Services) เป็นบริการที่นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยปกติการบริการนี้ทางภาครัฐจะเป็นผู้จัดหาและพัฒนา เพื่อบริการแก่ ประชาชนของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลพลอยได้ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และยัง สอดคล้องกับแนวคิดของ Tourism Authority of Thailand (2017) มาตรฐานสากลทั้งในด้านแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการและการรักษา สิ่งแวดล้อมอย่างสมบูรณ์ การท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานสากล มีองค์ประกอบดังนี้ (1) มีแหล่งท่องเที่ยวที่งดงาม ไม่อยู่ ในสภาพเสื่อมโทรมหรือถูกทำลาย (2) คงประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามดำรงเอกลักษณ์ของไทยไว้ให้สืบชื่อไปทั่ว โลก (3) สิ่งแวดล้อมปลอดภัย (4) มีความปลอดภัยจากอาชญากรรม อุบัติเหตุและโรคภัยไข้เจ็บ (5) มีระบบ

สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในปริมาณที่เหมาะสม สะดวกและ บริการที่มีคุณภาพ (6) มีการคมนาคมที่ติดต่อถึงกันได้ทุกระบบ (7) มีระบบโทรคมนาคมสาธารณะที่ติดต่อกับทั่วโลกได้ในทุกเมืองท่องเที่ยวหลัก (8) คนไทยมีความพร้อมที่จะให้บริการในมาตรฐานสากลและมีส่วนร่วมอย่างสูงสุดในการได้รับผลประโยชน์ ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์วัดปงสนุกเหนือมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวให้มากขึ้น เพราะว่าจากการที่คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในพื้นที่ยังคงขาดในการส่งเสริมในแต่ละด้านอยู่ในจำนวนไม่น้อยเพื่อที่จะให้วัดปงสนุกเหนือเป็นที่ยอมรับแก่นักท่องเที่ยวและสามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดลำปางได้อย่างยั่งยืน

สรุป

1. ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีศักยภาพที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์โดยชุมชนมีส่วนร่วม และยังเป็นพื้นที่ศูนย์รวมแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ของท้องถิ่นที่มีคุณค่าทั้งทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี โบราณวัตถุ งานศิลปกรรมแขนงต่างๆรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน วัดปงสนุกเหนือ เป็นวัดสำคัญคู่กับจังหวัดลำปางมาช้านาน และมีองค์ความรู้ที่สืบทอดกันมาเพื่อพัฒนามาเป็นกิจกรรมทางภูมิปัญญาของท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ที่สามารถสัมผัสโดยนำมาใช้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่โดยรอบและรองรับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้อีกด้วย และวัดปงสนุกเหนือมีการทำโครงการอนุรักษ์มรดกทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรมวิหารพระเจ้าพันองค์ วัดปงสนุกด้านเหนือ และได้รับคัดเลือกจาก 45 โครงการ ใน 13 ประเทศ ให้ได้รับรางวัล Award of Merit จากโครงการ 2008 Asia-Pacific Heritage Award for Cultural Heritage Conservation จากองค์การ UNESCO รางวัลดังกล่าวนับว่าเป็นความภูมิใจอย่างยิ่งของชาวลำปางและความภูมิใจของคนไทยทั่วประเทศ ที่จะร่วมกันอนุรักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรมแห่งนี้ให้อยู่คู่กับประเทศไทยของโบราณสถานแห่งนี้ต่อไป

2. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ควรมีการพัฒนาในด้านองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ ให้ตรงกับความต้องการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์และเพื่อเป็นการเผยแพร่และการอนุรักษ์งานเชิงพุทธศิลป์ไว้อย่างยั่งยืน ในด้านองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของพื้นที่โดยรอบ ควรมีการปรับปรุง พัฒนาให้มีวิถีโดยสารประจำทางและเพิ่มเติมในเรื่องของจุดจอดรถ ป้ายบอกทางต่าง ๆ ไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน รวมไปถึงร้านอาหาร ร้านค้า สถานที่จำหน่ายของที่ระลึกหรือจำหน่ายหนังสือข้อมูลต่าง ๆ และควรมีแนวทางการส่งเสริมในทางการประชาสัมพันธ์ในสื่อทุกช่องทางถึงกิจกรรมและสถานที่ของแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือยุวมัคคุเทศก์เพื่อนำชมและเป็นการส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ให้ดีมากยิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

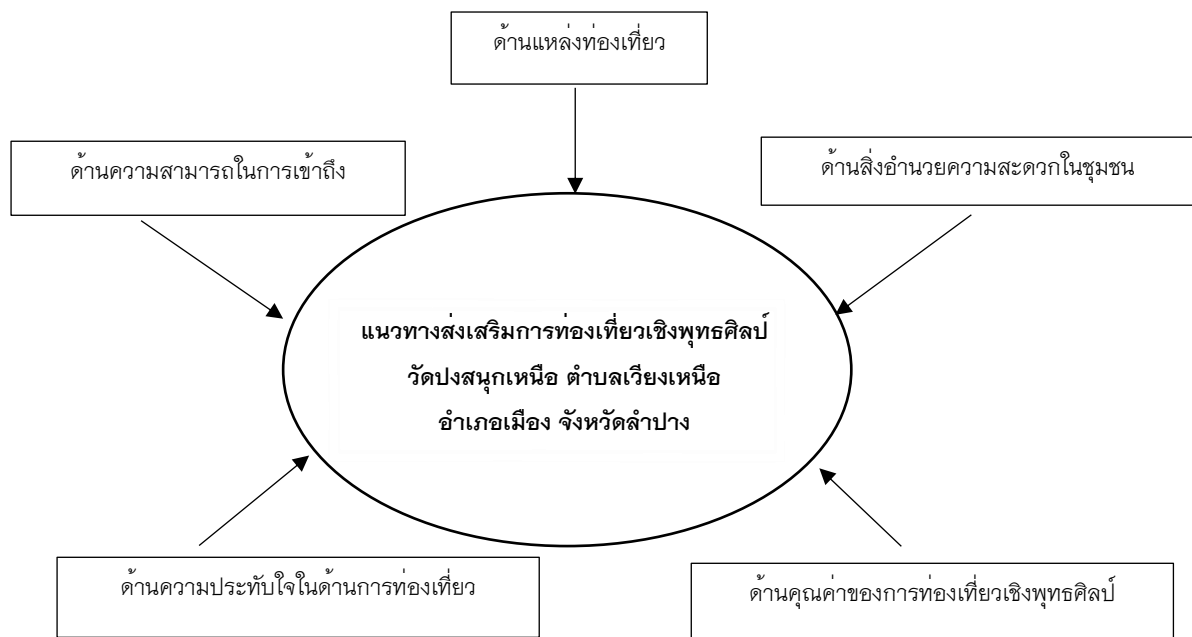
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ เชียงศาสนา วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนให้มีความหลากหลายและต่อเนื่อง รวมไปถึงการจัดอบรมยุวมัคคุเทศก์หรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการนำชมเพื่อเป็นการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวในระยะยาว

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ เชียงศาสนาเชื่อมโยงไปยังสถานที่สำคัญต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ เชียงศาสนา เชียงประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกันเพื่อให้มีรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ เชียงศาสนาให้นักท่องเที่ยวได้เลือกเดินทางในเส้นทางต่าง ๆ และเชื่อมโยงรูปแบบเส้นทางและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้เพื่อแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว 2. ด้านความสามารถในการเข้าถึง 3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน 4. ด้านความประทับใจในด้านการท่องเที่ยว 5. ด้านคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ เพื่อเป็นแนวทางและการวางแผนและบริหารส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของพื้นที่และควบคู่กับการอนุรักษ์การท่องเที่ยวและงานพุทธศิลป์ของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

References

- Adhikary, M. (1995). *Management of Ecotourism*. Srinakarinwirot University.
- Akkarangoon, S. (2010). *Tourist Behaviour*. Klangnanavittaya.
- Bangkok Art and Culture Center. (2011). *Background of the Bangkok Art and Culture Center*.
<http://www.bacc.or.th/history/background>.
- Buhalis, D. (2000). *Marketing the Competitive Destination in the Future*. Tourism Management. Pearson.
- Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports. (2017). *The Second National Tourism Development Plan (2017 – 2021)*. Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports.
- Information and Communication Division, Lampang Municipality. (2020a). *Demographics and Tourists Lampang Municipality, Lampang Province*. <http://www.lampang.go.th/lamp.html>.
- Information and Communication Division, Lampang Municipality. (2020b). *History of Nakhon Lampang*. <http://www.lampang.go.th/lamp.html>.
- Leiper, N. (2008). *Tourism management*. Pearson.
- Ongsakul, S. (2015). *History of Lanna* (3rd ed.). Amarin.
- Promjisa, N. (2016). The Model and Process of Buddhism–Based Tourism Management in Chiang Rai Province. *Academic Journal of Buriram Rajabhat University, Humanities and Social Sciences*, 8(Special), 354–363.
- Ritter, P. (2015). Religious and Cultural Tourism Management Model in Buddhist Temple. *Journal of Liberal Art, Ubon Ratchathani University*, 11(1), 1–23.
- Sukhothai Thammathirat Open University. (2011). *Document set for Recreation and Nature Tourism Management*. Sukhothai Thammathirat Open University.
- Tourism Authority of Thailand. (2011). *Tourism Development and Promotion Plan of the Tourism Authority of Thailand*. http://thai.tourismthailand.org/tourismthailand_index/th.
- Tourism Authority of Thailand. (2017). Travel Compass. *TAT Review Magazine Journal*, 34(1), 1–7.
- Tourism Authority of Thailand. (2021). *Tourism Promotion Action Plan for the Year 2021*.
http://thai.tourismthailand.org/tourismthailand_index/th.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York. Harper and Row.